

HULLADÉKGAZDÁLKODÁS 2.

- **Hulladék:** bármely olyan anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválnak, megválni szándékozik vagy megválni köteles (**2012. évi CLXXXV. törvény**).
- **Egy anyag hulladéknak minősítése alapvetően a társadalmi, gazdasági és műszaki fejlettség szintjének függvénye. Ami ma értéktelen a gazdaság számára, abból holnapra újrahasznosítható fontos alapanyag válhat. Hosszú távon a technológiai fejlődés és a gazdasági szükségesség (a természeti erőforrások véges volta), rövid távon pedig a piaci és a jogi szabályozás befolyásolja a keletkező hulladék mennyiségét, összetételét és az újrahasznosítási arányok alakulását (Kocsis, 2018).**
- **Magyarországon a szilárd hulladék évente keletkező mennyiségéről 2004 óta rendelkezünk tömeg alapján mért adatokkal. A keletkező hulladékok összes mennyisége a 2004-ben mért 24,6 millió tonnáról 2016-ra 15,9 millió tonnára csökkent (Kocsis, 2018; Eurostat).**
- **2018-ban az Európai Unióban keletkezett települési hulladék becsült mennyisége 488 kg/fő volt. Ezt az értéket 2014-ben 478 kg/fő-re becsülték, és azóta évről évre növekedést mutat (Eurostat).**

Jelen Infojegyzet bemutatja a körforgásos gazdaság legfrissebb cselekvési tervét, statisztikai adatokkal alátámasztva ismerteti az Európai Unió és Magyarország (települési) hulladékkezelési gyakorlatát majd röviden kitér a hazai illegális hulladéklerakás kérdésére.

Körforgásos gazdaság

Az elmúlt évtizedek során megváltozott a háztartások fogyasztási szerkezete, a fogyasztott termékek előállítása, beszerzési forrása, egyén általi hasznosíthatósága. Egyre kevesebb olyan fogyasztási cikket találunk, amelyek akár otthon, akár a szolgáltatók által javíthatók, átalakítással más célra használhatók. Megerősödtek azok a társadalmi elvárások, melyek a fogyasztási eszközök mennyiségét növelik és azok gyors amortizációjához vezetnek. A műanyag felhasználása szinte minden területen általánossá vált (Horváth, Bartha 2016).

Az Európai Bizottság 2015 decemberében, "Az anyagkörforgás megvalósítása - a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv" címen ([COM\(2015\) 614 final](#)) kiadott közleményében a körforgásos gazdaságra való áttérést javasolja, amelyben a termékek, alapanyagok és erőforrások értéke a lehető legtovább megmarad a gazdaságban, a hulladék keletkezése pedig minimálisra csökken.

2019-re a cselekvési terv minden intézkedése kapcsán történt előrelépés. Az Európai Bizottság jelentése ([COM \(2019\) 190 final](#)) szerint a körforgásos tevékenységek – többek között a javítás, az újrafelhasználás valamint az újrafeldolgozás – 2016-ban közel **147 milliárd euró hozzáadott értéket, illetve mintegy 17,5 milliárd euró értékű beruházást** eredményeztek. Az átállás anyagi fedezetét az [európai strukturális és beruházási alapok](#), a [Horizont 2020](#), az Európai Stratégiai Beruházási Alap ([ESBA](#)) valamint a [LIFE](#) program (az Európai Unió környezetvédelmi politikáját támogató pénzügyi eszköz) biztosítják.

2020. március 11-én az Európai Bizottság egy újabb cselekvési tervet hirdetett ki, melynek címe: "A tisztább és versenyképesebb Európát szolgáló, körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv" ([COM \(2020\) 98 final](#)). E jogalkotási kezdeményezés részeként a Bizottság javasolja többek között a termékek tartósságának, újrafelhasználhatóságának és javíthatóságának fejlesztését, a szén- és környezeti lábnyom csökkentését, valamint az egyszer használatos termékek korlátozását. Újdonságként az Európai Bizottság bevezetné a „javításhoz való jogot”, amellyel pótalkatrészeket és a javításhoz való hozzáférést biztosítana a fogyasztók számára.

HULLADÉKGAZDÁLKODÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Jogi szabályozás

Az Európai Unió a hulladékgazdálkodási szakterület szabályozását a [2008/98/EK](#) európai parlamenti és tanácsi irányelvben (Hulladék Keretirányelv) biztosítja. Ebben az irányelvben írja elő, hogy **2020-ig** a települési, valamint a településihez hasonló hulladékokból származó papír-, fém-, műanyag- és üveghulladék esetében az újrahasználatra való előkészítést illetve **az újrafeldolgozást tömegében átlagosan minimum 50 százalékra kell növelni.**

Az uniós hulladékgazdálkodási rendszer modernizálása érdekében **2018 júliusában** hatályba lépett a hulladékokra vonatkozó felülvizsgált jogszabályi keret, amely négy korábbi hulladékgazdálkodással kapcsolatos irányelv ([2018/849/EU](#), [2018/850/EU](#), [2018/851/EU](#), [2018/852/EU](#)) módosítását jelenti.

A jogszabályi keret módosítása magában foglalja az

- újrafeldolgozási ráták újbóli meghatározását;
- a fogalmak meghatározását és a számítási módszerek egyszerűsítését;
- az elkülönített gyűjtésre vonatkozó megerősített szabályok és új kötelezettségek ismertetését (biohulladék, textília és a háztartásokban keletkező veszélyes hulladék, építési és bontási hulladék);
- a kiterjesztett gyártói felelősségre vonatkozó alapvető követelmények meghatározását;
- a szigorúbb hulladék-megelőzési és hulladékgazdálkodási intézkedések előírását (főként a tengeri hulladék, az élelmiszer-hulladék és a kritikus fontosságú nyersanyagokat tartalmazó termékek vonatkozásában).

Települési hulladék

Hulladékgazdálkodási szempontból a települési hulladék kihívást jelent a tagállamoknak, mert a lakosság közvetlen közelében termelődik, hatást gyakorol a környezetre és az egészségre, valamint rendkívül vegyes összetételű.

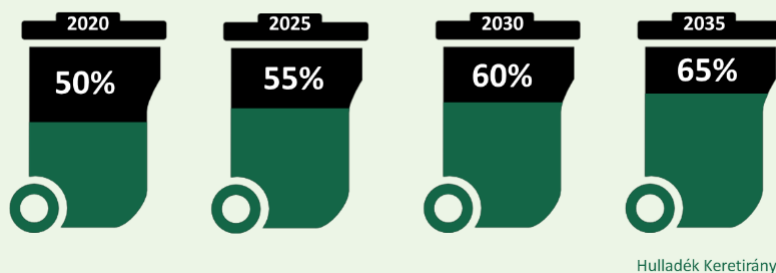
A **települési hulladék az Európai Unióban képződő összes hulladéknak körülbelül 7–10 százalékát teszi ki.**

2008-2016 között **nőtt az újrafeldolgozott települési hulladék aránya** Európában. Az újrafeldolgozott anyagok, az anyagok iránti uniós kereslet mintegy **11,7 százalékát tették ki 2017-ben** az [Eurostat becslése](#) szerint. Ezt egészíti ki a – 2018 óta a davosi világfórumon minden évben közzétett – [Circularity Gap Report](#) című jelentés készítőinek [2020 januári becslése](#), amely szerint **globálisan az anyagok 8,6 százaléka kerül vissza a körforgásba.** Ez az érték 2018-ban 9,1 százalék volt.

A **Hulladék Keretirányelv 2018 májusi módosítása** során ([2018/851/EU](#)) újabb célkitűzések jelentek meg a települési hulladék újrahasznosítására vonatkozóan:

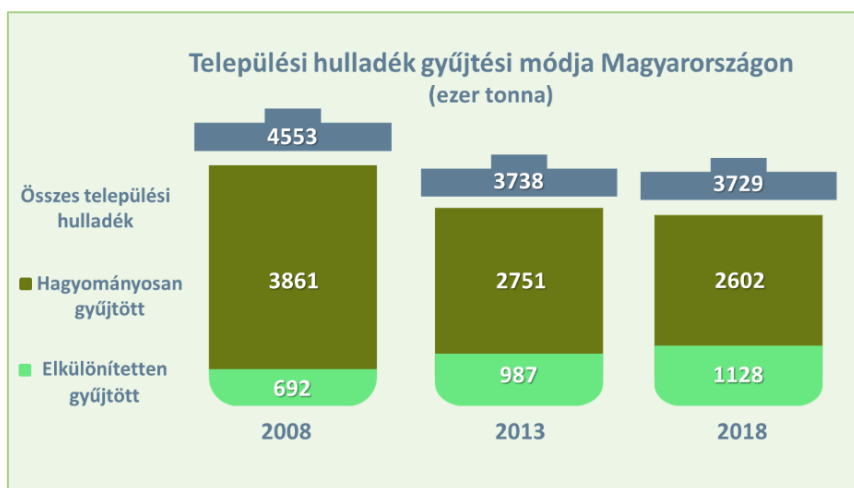
A [2018/851 EU](#) irányelv egy **korai előrejelző rendszer** felállításáról is rendelkezik, amely lehetővé teszi a célértékek teljesítési határideje előtt szükséges fellépést. A célértékek elérése érdekében tett tagállami lépésekről **az Európai Bizottság az Európai Környezetvédelmi Ügynökséggel együttműködve** jelentést készít legkésőbb három évvel a megállapított határidő lejárta előtt.

A települési hulladék mekkora hányada legyen újrahasznosításra előkészítve, illetve újrahasznosítva?

Forrás: [Infoszolg/2018/851/EU](#) irányelv

Az irányelv rendelkezéseinek megfelelően az **Európai Bizottság 2018. szeptember 24-én** közzétette a **COM(2018) 656 final** számú jelentését a hulladékokkal kapcsolatos uniós szabályozás végrehajtásáról, melynek részeként **megállapította, hogy 14 tagállam** – köztük Magyarország – esetében fennáll a veszély, hogy **nem tudják teljesíteni a 2020-ra elérendő 50 százalékos célértéket.**

Forrás: [Infoszolg/KSH](#):

Tagállami helyzetkép

A Hulladék Keretirányelv módosítása olyan hulladékgazdálkodási rendszer létrehozását teszi lehetővé, amelyben a **település felel a települési hulladék gyűjtéséért.**

Az irányelv olyan rendszer bevezetését is támogatja, ahol ezeket a szolgáltatásokat magánvállalatoknak szervezik ki, és minden egyéb típusú olyan rendszert is, ahol a feladatok megoszlanak a köz- és a magánszereplők között. Az ilyen **rendszerek megválasztása és azok esetleges megváltoztatása a tagállamok felelőssége.**

2018-ban az Európai Unióban **az egy főre jutó települési hulladék** mennyisége mintegy **488 kg** volt. Ez az érték 2014 óta (478 kg) fokozatos növekedést mutat. Az egy főre jutó hulladék termelésben Dánia az első (766 kg), de tekintve az Unióból Norvégia (739 kg) és Svájc (703 kg) értékei is hasonlóak. **Magyarországon 381 kg/fő** a 2018-as települési hulladék termelés. ([Eurostat](#))

A TELEPÜLÉSI HULLADÉK KEZELÉSE MAGYARORSZÁGON

Települési hulladéknak a háztartásokban képződő vegyes, elkülönítetten gyűjtött, valamint lomhulladékot és az ehhez hasonló szilárd hulladékot nevezzük (**2012. évi CLXXXV. törvény** a hulladékról).

A települések hulladékgazdálkodási közszolgáltatásának biztosítása a helyi önkormányzatok feladata. A hulladékról szóló törvény

(**2012. évi CLXXXV.**) értelmében az ingatlanhasználóinak igénybe kell venniük a közszolgáltatást.

A közszolgáltatás keretében elszállított **települési hulladék mennyisége 2018-ban 3 millió 126 ezer tonna** volt, amely **70 ezer tonnával meghaladja a 2017. évi mennyiséget.**

A települési hulladék összetétele a gazdasági folyamatok, a fogyasztói szokások, valamint a hulladékgyűjtés módszerének változása miatt az évek során módosul. **Az elkülönítetten gyűjtött települési hulladék aránya évről évre nő**, amely a környezettudatosság növekedésének, valamint **a budapesti háztól történő elszállításnak** – amelyet 2013-2014-ben vezettek be a papír-, műanyag- és fémhulladékokra – **is köszönhető.**

2018-ban a közszolgáltatás keretében elszállított hulladék 61 százaléka került lerakóba, 24 százaléka anyagában hasznosult, 15 százalékat pedig égetéssel kezelték ([Statisztikai Tükör](#), KSH 2019).

A szelektíven gyűjtött hulladék arányának emelkedésével **az anyagában hasznosított hulladék tömege is folyamatosan nőtt** az elmúlt években ([Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács](#), 2019). Az [Eurostat becslése](#) szerint **2017-ben** hazánkban az anyagok iránti kereslet **6,6 százalékat** tették ki az újrafeldolgozott anyagok.

ILLEGÁLIS HULLADÉKLERAKÁS

A közterületeken, útszéleken, erdőkben elhelyezett hulladék látványa napjainkban általános jelenség. **Az illegális hulladéklerakás elsősorban azt az ingatlantulajdonost érinti, akinek a területén a hulladékot elhelyezték.**

Minden ingatlanhoz van ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonosa, még az elhagyott fás-bokros területeknek, külterületi ingatlanoknak is, amelyek egy külső szemlélő – például egy illegális hulladékelhelyező – számára gazdátlanok tűnnek.

Az engedély nélküli, illetve az engedély kerekeit túllépő hulladék elhelyezésének büncselekményét a Büntető Törvénykönyvről szóló [2012. évi C. törvény](#) 248. §-a határozza meg.

A paragrafus (1) - (3) bekezdése az elkövetési magatartásokat, (4) bekezdése az értelmező rendelkezéseket tartalmazza ([Garai](#), 2018).

A szabálysértésekről szóló [2012. évi II. törvény](#) 196. § (2) bekezdése szerint **szabálysértést követ el az a személy, aki települési hulladékot közterületen engedély nélkül helyez el, vagy nem a kijelölt lerakóhelyen rak le.**

A magyar kormány [Klíma- és természetvédelmi Akcióterve](#) (2020) szerint **a becsült illegális hulladék lerakás Magyarországon 328 ezer m³/év.**

Források:

- [2012. évi C. törvény](#) a Büntető Törvénykönyvről
- [2012. évi CLXXXV. törvény](#) a hulladékról
- A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia harmadik előrehaladási jelentése 2017-2018. [Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács](#), 2019. december 6.
- A települések infrastrukturális ellátottsága, 2018. [Statisztikai Tükör \(KSH\)](#), 2019.
- [COM \(2015\) 614 final](#) - Az anyagkörforgás megvalósítása – a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv
- [COM \(2019\) 190 final](#) – A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv végrehajtásáról
- [COM\(2020\) 98 final](#) - A tisztább és versenyképesebb Európát szolgáló, körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv
- Az Európai Parlament és a Tanács [2008/98/EK irányelve](#) (2008. november 19.) a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg)
- Garai Renáta: A hulladékgazdálkodás rendje megsértésének jogalkalmazási kérdései. [Kriminológiai Tanulmányok](#) 55., 2018.
- Horváth M. Tamás, Bartha Ildikó (szerk.): Közzolgáltatások megszervezése és politikái. Merre tartanak? Dialóg Campus Kiadó, 2016. 119. oldal
- Kocsis Károly (szerk.): Magyarország Nemzeti Atlasza – Természeti Környezet. Magyar Tudományos Akadémia Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2018. 140-141. oldal
- Úton a körforgásos gazdaság felé. [Európai Bizottság](#) (letöltés dátuma: 2020. március)
- [2015/49. Infojegyzet](#): Hulladékgazdálkodás

Készítette: Elekházy Nóra
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Telefon: (1) 441-6486